19

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

PVRPVRA ALBA MALIGNA ET BENIGNA SEV CHRONICA

QVAM

ANNVENTE NVMINE DIVINO

CONSENSV AMPLISSIMI ORDINIS MEDICI

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRÆSIDE

DN. D. JOANNE JVNCKERO

PROFESSORE MED. PVBL. ORDINARIO

DOMINO PATRONO AC PRÆCEPTORE SVO

PIE VENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS

LEGITIME MORE MAIORVM OBTINENDO

H. L. C.

Ad d. Octobr. Anno MDCCXXXVIII.

PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT.

AVCTOR RESPONDENS

JOANNES CHRISTIANVS BECKER,

SMILINGHVSANO-WALDECCVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

PRÆFATIO.

QVantum ex relatione virorum in re medica verſatorum conſtat, duo de viginti circiter anni elapſi ſunt, a quo tempore febres *petechiales* in hiſce quidem regionibus rariores, *purpureæ* au-autem *malignæ,* quæ illarum quaſi locum occuparunt, frequentiſſimæ fuerunt. A qua ſucceſſione & morbidi ſchematis permutatione ægrotantes ſortem paululum mitiorem contigiſſe videntur. Si enim præſentis anni morboſum curſum excipiamus, quo petechiæ de novo veluti repullularunt, indolemque non adeo malignam exhibuerunt, illæ prioribus ſæculis, teſtantibus medicorum ſcriptis, tantum non ſemper malignæ apparuerunt; de purpura autem alba notum eſt,

quod quidem malignitatem interdum valde magnam coniunctam habeat, interdum autem ſatis benigne ſe gerat, & magis chronicam quam acutam periodum formet. Quam benigniorem purpuræ albæ conditionem tum primum obſervavi, cum abhinc quinque annis ſub *Illuſtris Dn.* PRÆSIDIS directione orphanotrophei Halenſis noſocomio præeſſe, & in ægrotantium curationem invigilare mihi conceſſum fuiſſet. Cumque poſt hæc in *Sileſia* idem obſeruare mihi contigerit, hanc materiam pro themate inaugurali eligendam eo commodiorem iudicavi, quia de purpuræ quidem albæ *malignitate* adeo conſtat inter omnes, ut vel ſolus hujus morbi auditus pleriſque horrorem injiciat, de benigna vero illius indole raro admodum legitur & auditur. Sicuti autem ſpecies differentes, juxta ſe poſitæ, magis eluceſcent: ita de utraque hic agendum decrevi, eum ordinem ſeruaturus, ut prima diſſertationis parte de purpura acuta maligna, altera vero de chronica benigna exponatur. Quibus conatibus Deus benigniſſime adſiſtat.

PARS I.
DE
PVRPVRA ALBA MALIGNA.

§. I.

ANtequam ad penitiorem hujus morbi indagationem me accingam, neceſſarium eſſe puto, ut conſuetam phiſophorum morem obſervem, & definitionem præmittam. *Eſt* autem *purpura alba maligna ſpecies febrium acutarum continuarum, exanthematicarum*, in qua materia quædam ſubtilis & fermenteſcens, lymphæ potiſſimum inhærens, per motus naturæ auctos ad corporis ſuperficiem, ſub forma puſtularum miliarium albarum, quarum origo & baſis, ſaltem peripheria, plerumque colorem purpureo-rubrum præbet, pellitur, ibidemque eliminatur.

§. II.

Etymologiæ *purpuræ* verboſius immorari ſuperfluum eſſe arbitror: nam quilibet facile cognoſcit, quod hic morbus nomen a colore purpureo acceperit, cumque iſte utplurimum in principio maculas eminentiasque rubicundas exhibeat, & interdum per totam ſui periodum conſervet, factum eſt, ut priores Medici illum, ob ſimilitudinem coloris, *purpuram; miliarem* autem a tuberculis minimis, milii magnitudinem referentibus, vocaverint. Deinde puſtulas albas & limpidas paſſim animadvertentes purpuræ quidem nomen retinuere, ad ſpecierum vero differentiam in purpuram *rubram* & *albam* hunc morbum diſpeſcuerunt. Germanice vocatur das rothe und weiſſe Frieſel, a panno in ſuperficie nodoſo uti LANGIVS *libr.* I. *prax.p.* 96. iudicat. Cæterum differentiæ loco notandum, *Thuanum, Neucranzium* aliosque petechias quoque purpuram adpellaſſe, hanc autem denominationem, poſtquam hoc exanthema innotuit, evanuiſſe.

§. III.

Quo tempore purpura in lucem prodierit, & quæ regio hanc fœcundam prolem primum excluſerit: de eo Medicorum ſententiæ non concordant. Alii enim contendunt, quod in *Svevia* morbus endemius & inde 1620. *Lipſiam* delatus fuerit. Alii vero ſtatuunt, quod *Sveci* 1630. Germaniam ingreſſi, & poſtea diu in tractu *Lipſienſi* verſati, cum incolis purpuram communicaverint. LANGIVS *libr. citat.* arbitratur, quod jam HALY ABBATI, nec non FORESTO, purpura cognita fuerit; cui & collectores *Vratislavienſes* menſ. Febr. 1718. conſentiunt. Non pauci credunt, eam ſub CELSI verbis *libr. V. Cap.* 28. latitare, imo ab HIPPOCRATIS tempore derivare allaborant, & in hunc finem ſequentia verba ex illius *libr.* 11. *epidem.* 3. *ſection.* 3. allegare ſolent: *fiebant in febribus æſtivis circa ſeptimum, octavum, vel nonum diem aſperitudines quædam miliaceæ, culicum morſibus fere ſimiles, quæ tamen non admodum prodibant.* Hanc vero litem decidere inſtituti mei ratio prohibet.

§. IV.

Majori autem certitudine alii adfirmant, purpuram albam in *Saxonia* & inprimis *Lipſiæ* 1652. primum ſe manifeſtaſſe, ibique potiſſimum puerperas infeſtaſſe; nonnunquam vero epidemice adfligendo magnam ſtragem edidiſſe, tandem longe lateque ſerpendo non modo *Saxoniam* ſuperiorem ſed & inferiorem, *Luſatiam*, *Sileſiam*, *Friſiam*, *Holſatiam*, *circulum rheni* ſuperiorem & inferiorem locaque adjacentia occupaſſe. Celeberr. SYDENHAMVS *in tr. de novæ febris ingreſſu* refert, quod novum hocce morbi genus *Angliam* & *Londinum* aggreſſum ſit. Quin imo regiones ſeptentrionem reſpicientes, ut *Dania*, *Svecia*, ab hoc morbo non ſunt immunes: licet adeo frequenter non occurrat, ſicuti in noſtris provinciis.

§. V.

In his enim purpura alba hodie eſt communiſſimum malum, quod non ſolum per ſe homines frequenter invadit,

ſed

ſed etiam cum aliis morbis ſæpiſſime complicatur. Nulli ætati, nulli ſexui nullique hominum conditioni parcit. Quod autem in nonnullis locis nondum adeo cognita ſit, id num obſervatorum negligentiæ, an vero alii cauſæ tribuendum ſit, in ſuſpenſo reliquendum eſt. Sufficiant autem hæc de *origine* purpuræ ejusque conſideratione hiſtorica dixiſſe.

§. VI.

Dividitur purpura hæc a Medicis in duas ſpecies, nimirum in *albam* & *pellucidam*, quæ partim magnitudine puſtularum, partim earum colore & materia contenta inter ſe differunt. Purpura enim alba habet veſiculas majores & latiores, ad variolarum magnitudinem ſæpe accedentes: color earum eſt obſcurior, eine Waſſer-Farbe. Quæ veſiculæ quia multum aquæ continent, a Collectoribus *Vratislavienſibus* im 28ten Verſuch *menſ. Maj.* 1724. *p.* 485. purpura *aquoſa*, das Waſſer-Frieſel vocantur. *Pellucida* vero purpura minoribus veſiculis coloreque quaſi cryſtallino eſt prædita & materia eſt ſubtiliſſima, vaporis inſtar, quare hæ veſiculæ non diu ſubſiſtunt, ſed leviſſimo contactu deſtruuntur. Vid. *Clariſſ.* STORCH *in obſervat. ad praxin* STAHL. Præter jam dictas exanthematum ſpecies, in purpura alba maligna obvenientes, interdum aliam, quæ ad priores minime poteſt referri, obſervare mihi contigit. Scilicet eam, quæ nullas habet veſiculas, ſed *nodulos* profunde in cute hærentes, milii figuram præ reliquis referentes, ad tactum duriores & aſperos, humore ſpiſſeſcente, qui ad indolem materiæ purulentæ accedit, infarctos. Hinc præ cæteris *ſenſu* quaſi *proprio* purpura alba miliaris dici meretur; quanquam malignitatis reſpectu ab *aquoſa* & *pellucida* parum abludat.

§. VII.

Hæc ſigna diagnoſtica *purpuram albam malignam* ab aliis exanthematum generibus e. g. petechiis, variolis, morbillis, purpura rubra, urticata, ſcarlatina, maculis ſcorbuticis facile diſtinguunt. Præcipue autem peculiaris ille character puſtularum albarum & veſicularum pellucidarum hanc

diffe-

differentiam clare docet. Sicut enim *petechiæ* coloris ſunt roſei, profundiusque in cute latent, nec papulis eminent; ita in *variolis*, *morbillis*, *purpura rubra* & *urticata* adſunt quidem puſtulæ atque eminentiæ, ſed partim magnitudine, partim colore & materia contenta cum purpura alba haud conveniunt. *Febris* vero *ſcarlatina* & *maculæ ſcorbuticæ* apparent exanthemate lato, rubicundo & eminentiis deſtituto. Cum *herpete ſimplici* & *miliari* convenit quidem interdum ratione papularum albarum, herpes autem certis limitibus eſt circumſcriptus, formans quaſi circulum, cujus in medio puſtulæ exſurgunt: purpura vero alba latius ſe extendit, & nonnunquam totum corpus occupat. Porro purpura hæc alba cum febre, quæ in herpete non obſervatur, conjuncta eſt.

§. VIII.

Et ſic cum nullis exanthematibus *purpura alba maligna* ſimilitudine convenit; excepta *purpura alba benigna*, cum qua, oculo judice, prorſus congruens eſt. Nam in purpura alba benigna itidem adſunt puſtulæ albæ, aqueo humore repletæ. Cumque hæc convenientia eos, qui hujus morbi indolem non exacte dignoſcunt, facile confundat, ut neſciant, num ejusmodi exanthemata ad malignam, an ad benignam purpuram referri debeant: neceſſe eſt, tam ad prognoſin ſecurius formandam, quam ad feliciorem curationem inſtituendam, differentiam & ſigna, quibus dignoſci debeant, ſolicite indagere.

§. IX.

Equidem ratione materiæ eximia eſt differentia, quia autem illud ſignum, propter veſicularum ſimilitudinem, in oculos non cadit, diagnoſis ex hoc capite non conceditur. Quare ex ſymptomatibus hi morbi potiſſimum ſunt diſtinguendi. Purpura enim alba *maligna* ſemper cum *febre acuta* conjuncta eſt, licet more febrium malignarum hoc ſymptoma haud raro inſidioſe diſſimulet; purpura vero alba *benigna* ut plurimum ſine febre occurrit; vel ſi omnino febris eam comitetur, eſt admodum moderata. Præterea longe mitiora ſunt

reli-

reliqua ſymptomata, e. g. ſi exanthemata ad interiores partes recedunt, tantum periculi non fovent uti in maligna. Indoles quoque contagioſa, quam purpura maligna non raro exſerit, de malignitate manifeſta teſtatur: *benigna* enim nunquam per contagium propagatur. Porro duratio, cujus generis ſit purpura, certiſſime oſtendit; ſiquidem *malignæ* periodus, uti omnium febrium malignarum, brevis eſt, benigna autem utplurimum chronice adfligit, & ſi ſemel evanuit, non raro novis inſultibus redit; præcipue quando regimen calidum adhibitum fuit; id quod de maligna aſſerere non posſumus.

§. X.

De *maligna* notandum, quod *gradus* malignitatis in ea dentur, ita ut illa jam majorem jam minorem morem malignum exhibeat, & pro temporis, individuorum aliarumque circumſtantiarum ratione multum differat. Si enim corpus impurum, vel viſceribus læſum, a purpura hac corripitur, vel ea aliis morbis malignis, v. g. petechiis, ſupervenit, ſemper deterioris indolis obſervatur. Huic accedit, quod, licet ſua eſſentia non adeo maligna ſit, ſæpe tamen numero per accidens deterioris indolis reddatur; quemadmodum ipſa *benigna* non raro per regimen æſtuoſum & medicamenta calefacientia in malignam transmutatur. *Confer. pars II.*

§. XI.

Adfligit autem *maligna* vel *epidemice*, vel *ſporadice*, jam *idiopathice*, jam *ſymptomatice*. Purpura *ſymptomatica*, potisſimum *pellucida*, morbis acutis, continuis, petechiis, variolis, morbillis, pleuritidi, peripneumoniæ, febribus catarrhalibus, ſive in principio ſive in declinatione, accedit. Præcipue vero illud contingit in junioribus, qui intemperantius vivendo, & multum ſedendo abundantiam & ſpiſſitudinem humorum ſibi accumulant. Sic in juvene viginti annorum, temperamenti Sanguineo-Melancholici, commotionibus animi obnoxio, vitæ ſedentariæ dedito, & parcius bibente, aliquando ſequens ſchema obſervavi: poſt vehementem corporis

ris motum in febrem acutam incidens tertio die icterum flavum, in tota ſuperficie apparentem, & ſeptimo die evaneſcentem accipiebat: die nono erumpebant petechiæ, quæ quidem die decimo tertio iterum diſparebant, febrem autem ac deliria relinquebant. Tandem ſub finem diei decimi quarti ſuperveniebat purpura pellucida, ac tum febris omniaque ſymptomata ſenſim remittebant, ægerque priſtinam ſanitatem recuperabat.

§. XII.

Purpura vero *idiopathica* aliis paululum ſignis & ſymptomatibus ſeſe manifeſtat: conqueruntur nimirum ægroti de ingenti laſſitudine membrorum & de eximia virium proſtratione; nullos tamen dolores accuſant, præter ſenſum quendam obtuſum, quem exprimunt, es ſey ihnen zu Muthe, als wenn alle Glieder zerſchlagen wären, und hätten kein Marck in den Knochen. Caput eſt turbulentum & animus dejectus. Accedit levis horror, quem æſtus moderatus, cum frigore paſſim alternans, ſequitur. Pulſus & urina mirifice variant: ille enim jam eſt frequens & fortis, jam tardus & debilis, hæc autem nunc ſpiſſa & turbida, nunc clara, imo aquæ inſtar tenuis apparet. Alvus utplurimum ſtricta, nonnunquam laxa eſt, & diarrhœa ſupervenit. Somnus vel admodum anxius vel interruptus deprehenditur, ſæpiusque verſus noctem deliria levia, præſertim paulo ante eruptionem, ſeſe adjungunt. *Propria* autem ſigna, quæ ſemper hunc morbum comitantur, ſunt anguſtiæ pectoris & præcordiorum cum anxiis & profundis ſuſpiriis, ad lipothymiam usque adfligentibus. Tandem ſub ſenſu in dorſo compungente & pruritu intercute, die quarto vel ſeptimo, nonnunquam vero ſerius circa diem nonum & undecimum, puſtulæ albæ vel veſiculæ aquoſæ & pellucidæ erumpunt. Quod ſi autem tardius, poſt diem decimum quartum, in lucem prodeant, purpuram ſymptomaticam potius, quam idiopathicam referunt. Sub ipſa vero eruptione plerumque in cute cernuntur maculæ rubicundæ, quæ deinde, ſi in harum medio papulæ albæ exſurgunt, circulum purpureum

um formant, quem nonnulli, (ſicuti areolam inflammatoriam in variolis) bonum ſignum eſſe arbitrantur; contra autem ſi evanuit, vel plane non adfuit, purpuræ vel receſſionem, vel ſpecialem malignitatem inde divinare non dubitant; quod tamen experientiæ non ubique reſpondet. Nam purpura alba maligna crebrius ſine tali circulo occurrit, vel ſi adeſt, ſine ullo veſtigio prægreſſæ receſſionis perit, ut taceam, quod pellucida nunquam ejusmodi circulo prædita ſit.

§. XIII.

Efflorescit vero hoc exanthema, inprimis purpura *aquoſa* & *alba ſtricte ſic dicta*, primum in collo & pectore, deinceps occupat dorſum, abdomen, brachia & pedes, nonnunquam manus & digitorum apices. Pellucida autem tam late ſeſe non diffundit, ſed potiſſimum ſcrobicuo cordis, ventriculo, pectori & collo inhæret. Facta tandem placida & ſufficiente eruptione omnia pathemata plerumque mitigantur, febris remittit, anguſtiæ præcordiorum ceſſant, alvus antea ſtricta ſolvitur, puſtulæ quatuor circiter dierum ſpatio areſcunt, ſquamarum inſtar decidunt, & æger ſenſim convaleſcit.

§. XIV.

Sed cum non ſemper prædicto modo ſuccedat, verum admodum inſidioſe ſeſe gerendo varia morborum genera mentiatur, nec non aliis morbis (XI.) ſuperveniat, multam crucem figit Medicis, ut in principio morbi anguem, qui ſub herba latet, dignoſcere poſſint. Hinc, ut ejus clandeſtina atque fallax indoles ea, qua fieri poteſt, circumſpectione inveſtigetur, omnibus quidem commendandum, a paucioribus autem exſpectandum eſt. Nam multæ notæ, quibus Medici hunc hoſtem, uti leonem ex ungue, detegere poſſunt, ita ſunt comparatæ, ut ex frequenti viſitatione ægrotorum, ſedula motuum animalium atque vitalium obſervatione, nec non exacta comparatione omnium ſymptomatum & circumſtantiarum, potius addiſci, quam deſcribi queant. Quare tantummodo aliqua ſigna, quibus hoc miaſma malignum, ſub

variorum morborum Schemate deliteſcens, cognoſci poſſit, ſuppeditabo. In his *primum* eſt: ſi ægroti neſciunt, ſe ægrotare, neque æſtum neque dolores ſentiunt, bene ingerunt, & tamen tanta virium proſtratione laborant, ut decumbere cogantur; qua de re *Illuſtr. Dn.* PRÆSES *in conſpectu Theoret. Pract. p. m.* 606. ſingulare exemplum produxit. *Deinde* ſi animus absque manifeſtis cauſis eſt abjectus, vel ægrotantes præter conſuetudinem ſunt affabiles, & adeo occulte delirant, ut vix Medicus mentis vacillationem agnoſcere poſſit. *Tum* quando ſub mentis alienatione horrores accuſant, & integumentum ambabus manibus ad collum usque extenſum ſuſtinent. *Poſt* ſi doloribus cardialgicis vehementiſſimis cruciantur, & de compreſſione quaſi a mole proveniente circa ſcrobiculum cordis conqueruntur, cum tamen in principio morbi nihil ſenſerint. *Præterea* ſi febris acuta una cum ſymptomatibus, poſt primum aut ſecundum ſeptennarium, remiſiſſe videtur, neque tamen æger euphoriam percipit. *Denique* quando febres intermittentes ſimulant, & die quaſi vacuo ægroti tanta proſtratione virium laborant, ut orthoſtadii eſſe nequeant.

§. XV.

Quod ad *ſubjecta* attinet, ſupra jam dictum, hoc morbo præcipue adfligi homines plethoricos & vitæ ſedentariæ deditos, ſucco lymphatico, cui hoc miaſma malignum præ reliquis humoribus eſt inimicum, abundantes. Cumque ætas juvenilis utplurimum lympha ſcateat, etiam præ ætate conſiſtentiori cum ejusmodi morbis vexatur; inprimis quando temperamentum ſanguineo-phlegmaticum, lymphæ accumulandæ favens, in ea conſpirat. Præ reliquis vero in ſexu ſequiore *puerperæ* crebrius hoc malo diſcruciantur: quanquam enim non omnis purpura puerperarum eſt maligna, ſed ſæpius a cauſis accidentalibus proveniens, incongruente tamen regimine & medicatione facile in malam indolem convertitur. Huc præcipue pertinent fortiores ſub partu impulſus,

nimius

nimius conclavium calor, remedia pellentia, analeptica ſpirituoſa, quæ omnia lochiorum turbis anſam præbere ſolent.

§. XVI.

Quamuis autem juniores, & in ſexu muliebri puerperæ ſint purpuræ hujus primarium ſubjectum; ætate tamen provectiores non plane excluduntur. Vitæ enim otioſæ deditiæ, hæmorrhoidibus corruptis laborantes, venæſectionem adſuetam negligentes, nec non immoderate viventes, hoc adfectu non ita raro corripiuntur, inprimis ſi febribus acutis adflicti calidis medicamentis & perverſo regimine utantur, ſive conſtitutio epidemica concurrat. Quin immo purpura aliquando, licet rarius, laborioſos tentare ſolet.

§. XVII.

Ex his colligimus, *cauſas remotas* hujus purpuræ eſſe omnia ea, quæ humorum abundantiam atque depravationem conciliant, nimirum diætam lautam, cum vita otioſa conjunctam; ubi excretiones quotidianæ, quæ per diapnoën fieri debent, impediuntur. His quando accedit aër nebuloſus, particulis putridis refertus, diſpoſitio interna in actum facilius deducitur. Neque minus celeres caloris ac frigoris viciſſitudines ad geneſin purpuræ, præſertim ad ejus conſtitutionem epidemicam, multum contribuunt. Calor enim intenſus motum inteſtinum efficiendo, vel progreſſum ſanguinis augendo, varia inquinamenta ſalino-ſulphurea generat, & ad peripheriam propellit; frigus autem, quando ſubito accedit, & ſeri acrioris tranſpirationem impedit, lympha contaminatur, omniumque humorum craſis pervertitur. Eadem eſt ratio, cur motus corporis vehemens, præcipue in minus adſuetis, hoc malum facile producere poſſit.

§. XVIII.

Non minus ad cauſas antecedentes referri poſſunt aliæ excretiones ſufflaminatæ, ut diarrhœa, coryza, ulcera diu manantia, ſudores particulares pedum vel manuum, imprimis

critici, qui certis temporibus quibusdam familiares ſunt. Præ aliis autem puerperæ a ſuppreſſione fluxus lochialis purpuram incurrunt; ubi ſtatus antecedens graviditatis omnino etiam in cenſum venit. Si enim eo tempore nonſolum ex vitio diætæ & neglectu excretionum variæ ſordes colliguntur, ſed etiam, ob adfluxum humorum verſus uterum copioſiorem, vaſa gaſtrica diſtenduntur, ac ſanguinis circuitus per illa difficilis redditur: tunc humorum conſiſtentia & craſis læditur, & temporis progreſſu major corruptionis gradus producitur. Quæ colluvies quando poſt partum neque mature neque commode educitur, per totum corpus, fermenti inſtar, diſſeminatur, & purpuræ generandæ aptiſſima eſt; præcipue ſi febris lactea una cum medicatione impetuoſa, & regimine calido accedit.

§. XIX.

Porro ad cauſas antecedentes pertinent alia exanthemata, male tractata, vel retropulſa, e. g. tinea, ſcabies, purpura alba chronica. Materia enim regreſſa majorem ſubtilitatem accipit, & lymphæ reliquisque humoribus ſeſe inſinuando orgaſmum & motum fermenteſcentem excitat: unde plures reſolutiones & generationes impuritatum eveniunt.

§. XX.

Præterea in cauſis occaſionalibus animi pathemata, nempe ira, timor & triſtitia, non ſunt omittenda; ſiquidem varias alterationes & motuum turbas tam in ſolidis quam fluidis partibus excitant; unde plures particulæ heterogeneæ, ad hunc morbum fovendum aptiſſimæ, in maſſa humorum progignuntur.

§. XXI.

Quamuis vero omnes recenſitæ cauſæ ad miaſma purpureum procreandum valeant, maxime tamen omnium tres impoſtores & hoſtes, nimirum vita ſedentaria, medicamenta calefacientia & regimen calidum illud adſciſcunt. Vita quidem ſedentaria eſt quaſi matrix, quæ materiam morbiferam

ſup-

ſuppeditat: medicamenta autem ſudorifera & regimen æſtuoſum hanc materiam ſubſtratam veluti animant, foecundant, nutriunt, augmentant, & tandem excluſionem adjuvant. Quod vero vita ſedentaria ſit cauſa principalis hujus mali, inde abunde patet, quia laborioſi, licet diæta impura fruantur, varioſque errores circa reliquas res non-naturales committant, rarius tamen in hunc morbum incidunt. E contrario homines ſedentarii, cœli gravitatem cane & angue pejus effugientes, regulis diæteticis exactiſſime obtemperantes, potiſſimum huic adfectui ſunt obnoxii. Quod adeo verum eſt, ut etiam ſedentarii, qui inferioris ſortis ſunt, & minime lauta diæta utuntur, nec potum Caffée, cui hic morbus a multis abſone tribuitur, bibere ſolent, a purpura alba maligna idiopathica & ſymptomatica adfligantur. Sic v. g. in *Sileſia* & *Luſatia* purpura in pagis, ubi incolæ, propter negotium, quod cum linteis habent, vitæ ſedentariæ multum ſunt dediti, tam frequenter obſervatur, ac in civitatibus. Si quis autem opponeret, hæc otii vitia diu in Europa regnaſſe, purpuram vero non adfuiſſe; huic reſponderem, quod aliæ febres exanthematicæ, inprimis petechiales, quæ cum purpura maligna pari paſſu ambulant, notæ fuerint.

§. XXII.

Quod vero ex medicamentis calidis exanthemata fieri poſſint, jam CELSVS *libr.* 18. *p. m.* 357. adfirmavit, & quantum illa cum regimine coacto ad purpuram excludendam valeant, frequentes obſervationes ſatis docent.

§. XXIII.

Explicatis cauſis antecedentibus, quæ ad productionem & propagationem purpuræ albæ malignæ conferunt, ad cauſam *proximam* materialem ejusque genuinam indolem progredior. Indicavi §. XV. homines multum de ſucco lymphatico participantes, purpuræ ſubjectos eſſe & §. XVII. ſequent. oſtendi, omnia ea, quæ maſſam humorum, præcipue autem lympham, contaminent, hoc malum adferre: unde liquet,

quod

quod cauſa proxima purpuræ albæ malignæ ſit lymphæ depravatio, & quidem ſpecifica, a corruptione, in aliis exanthematibus, & præcipue chronicis præſente, ratione ſubtilitatis, acredinis & malignitatis longe differens. Subtilem & volatilem ejus indolem teſtatur contagium: facile enim humoribus ſeſe inſinuat, inprimis in conſtitutione epidemica. Acredinem vero ſulphureo-ſalinam probant agilitas, penetrantia, ſenſus rodens & ardens. Huic accedit, quod non ſolum ſubjecta, his principiis ſulphureo-ſalinis prædita, frequentius invadere ſoleat, ſed & per ejusdem indolis remedia purpura hæc generetur & augeatur. Quod autem ſalinæ particulæ ſint acidæ indolis, partim ex ſudore, odorem ſeri lactis ſpirante, partim ex coagulatione & grumis ſanguinis, quos HAMILTON *in tr. de febre miliar. p.* 556. per diſſectionem cadaverum, febre miliari exſtinctorum, in vaſis capacioribus & ventriculis cordis detexiſſe teſtatur, adfirmare ſtudent.

§. XXIV.

Quamvis autem omne inquinamentum purpureum ſubtilem contineat materiam, diſcrepat tamen illa ſubtilitatis gradu; ex quo variarum puſtularum differentia (§. XIV.) deducenda videtur. Quanquam enim nonnulli arbitrantur, diverſitatem coloris harum papularum provenire a corpore reticulari mucoſo, quod MAVRITIVS HOFFMANNVS *in diſquiſitione corporis anatomico-pathologica* pro principio colorum habet, cum tamen hoc non ubique obvium deprehendatur, veroſimilius eſt, materiam tenuiſſimam per vaſa capillaria arterioſa ſubcutanea ad cutem deferri, & ob ſummam ſubtilitatem cutem permeare, cuticulam elevare, veſiculasque pellucidas formare: quando autem non adeo volatilis, ſed cum multo ſero commixta, cutem quidem tranſire, locumque medium inter cutem & cuticulam occupare, ob ſerum autem craſſius papulas, priſtinis colore obſcuriores, & tactu duriores producere; ſi vero miaſma illud purpureum particulis ſpiſſis aut pinguibus implicatum ad peripheriam protrudatur,

tunc

tunc in cute, quoniam eam non poteſt tranſire, remanere, ac cuticulam ſuperincumbentem attolere nodulosque aſperos formare.

§. XXV.

Quamvis vero varietas harum puſtularum a *diverſitate materiæ* provenire videatur, ſeparatio tamen illius a reliqua maſſa humorum, & propulſio ad peripheriam, neutiquam ex neceſſitate phyſica contingit, ſeu a materiæ figura, ſpiculis aut efferveſcentia acidi & alcali, dependet, ſed potius eſt motus & actus naturæ, quo hocce inquinamentum ex nexu, quem cum laudabilibus humoribus habet, placide ſemouetur, & tandem excernitur.

§. XXVI.

Ad *prognoſticam* conſiderationem mihi accedenti ante omnia perpendenda erit ſententia HIPPOCRATIS *Sect. II. aphoriſ.* 19. quod ſcilicet morbi acuti non in totum ſint certæ prænunciationis, neque ſalutis neque mortis. Quare etiam difficillimum eſt, in hac acutarum ſpecie aliquid certi adfirmare. Interim purpura, in primis pellucida, nunquam periculo caret; ſiquidem non ſolum in principio ſub vario morborum ſchemate inſidioſe invadit, ſed & in progreſſu variis dolis Medicum ludit. Non raro enim contingit, ut optima ſigna bonæ ſpei adſint, nihilo tamen minus æger moriatur, contra in aliis periculoſiſſima indicia interdum non fiant lethalia. Quapropter ob plures reſpectus præceps judicium a Medico debet eſſe alienum, & in prognoſi formanda eximia circumſpectio adhiberi. In hunc finem non tantum diſpoſitionem corporis, verum potiſſimum conditionem animi intueatur. Quod ſi enim ægrotus mentis fortis & conſtantis eſt, tunc motus moderatius procedunt, & periculum ex voto profligatur; licet materia morbifica & quantitate & qualitate eximie peccet. Contra ſi tenerum ac anxium habet animum, motus ac mores facile fiunt maligni, & morbus ſœpe fit funeſtus. Hinc evenit, ut homines, qui ex metu & formidine in hanc

purpuram prolapſi ſunt, difficile emergant, alii vero, qui ſunt animi tranquilli, pernicioſæ indolis ignari, utplurimum convaleſcant.

§. XXVII.

Omnia itaque ſigna, ex quibus animi & motuum abjectio judicari poteſt, admodum ſunt ſuſpecta: nimirum trepidatio manuum, adfectus lipothymici, ſoporoſi, hemiplectici, paralytici, & quidem veri; ſi enim ægrotantes ob tenſiones & ſtricturas ſpaſticas membra mouere nequeunt, major ſpes recuperandæ ſanitatis adfulget. Nimia quoque profuſio ſudoris ſignum fidum non præbet: ſic enim vires non ſolum imminuuntur, ſed & humidum, quod ad materiam cauſticam diluendam neceſſarium eſt, ultra modum diſſipatur. Eam ob cauſam ne copioſa quidem miſſio *urinæ tenuis* aut ſanæ ſimilis, præcipue ſi jam ſignum coctionis jam adfuit, & circa diem criticum redditur, ab omni ſuſpicione aliena eſt. Indicat enim ſpaſmos in abdomine, quibus humores verſus partes ſuperiores reſtringuntur, & deliria ac anginodea pathemata facile producuntur. Porro mali atque ſæpius funeſti ominis eſt, ſi exanthema adeo inconſtans reperitur, ut modo appareat, modo evaneſcat; in primis vero quando materia repulſa tenaciter partibus interioribus inhærens, novam expulſionem reſpuit. Miaſma enim malignum, quod a conſortio maſſæ humorum ſeparatum, atque ad corporis peripheriam amandatum fuit, longe deteriorem naturam induit: vnde ad viſcera nobiliora iterum delatum, inſtar veneni operatur. Oriuntur inde anxia naturæ conamina, adfectus cardialgici, oppreſſio pectoris, ad ſuffocationem usque, conſtrictio faucium, dolores colici, quaſi convulſivi, inflammationes viſcerum, &, niſi feliciter expellatur, ſphaceloſæ corruptiones. Quæ denique purpura homines, induratione vel alia læſione alicujus viſceris laborantes, occupat, plerumque male cedit. Non minus ſi vires jam per alium morbum fractæ ſunt. Hinc in puerperis ſemper multum periculi fovet;

quo-

quoniam eæ jam per partum ſunt enervatæ, vulneratæ & in eximio ſanguinis orgaſmo conſtitutæ.

§. XXVIII.

Quemadmodum autem *languor* virium atque *defectus* motuum nocet, ita motus quoque *impetuoſi*, ſpaſmi ſcilicet vehementes & convulſiones felicem euentum minime promittunt. Si enim circulus humorum progreſſivus admodum celer eſt, & partes externæ conſtrictæ ſunt: purpura inæqualiter erumpit, & congeſtiones particulares verſus pectus, fauces atque caput contingunt. Vnde anguſtiæ præcordiorum & mentis alienationes naſcuntur. Equidem delirium circa dies criticos, priusquam purpura effloreſcit, accedens, horisque matutinis, poſt ſomnum, aliquo modo remittens & cum tranſpiratione conjunctum, non adeo metuendum eſt: quoniam utplurimum poſt exanthematum prouentum ceſſat. Ejusmodi leve delirium a die ſeptimo usque ad decimum quartum, ſubinde vigeſimum diem continuans, aliquoties obſervaui, & tamen ægroti feliciter morbum ſuperavere. Aſt ſi ſub delirio plumas in lecto colligunt, floccos de veſtibus evellunt, plicas & rugas tegumentorum explanant, dentibus ſtrident, oculosque torquent & balbutiunt, plerumque moriuntur. Idem ſentiendum eſt, ſi mentis vacillatio, & alia ſymptomata, a receſſione purpuræ inducta, poſt expulſionem ſecundam non remittunt.

§. XXIX.

Quod ad *diarrhœam* attinet, illam, ſi eſt moderata, & in principio morbi accedit, ſine detrimento eſſe, excedentem vero & cum doloribus ſpaſticis ſtipatam, facile efficere periculoſam purpuræ receſſionem, auctores uno fere animo contendunt. Verum exempla, in quibus ſingulis diebus 6-8-10-14-16 ſedes per totum morbi curſum, ſine damno fuerint, *Illuſtr. Dn.* PRÆSES mecum communicavit. Denique quo firmior tranquilliorque ægri animus eſt, & quo placidiores motus, ac eruptio purpuræ æqualior: eo melior morbi exitus eſt ſperandus.

§. XXX.

Quemadmodum vero Medicus in *prognoſi* providus eſſe debet: ita in *curatione* purpuræ albæ malignæ major adhuc circumſpectio requiritur. Eſt enim morbus valde intricatus, in quo tam exceſſu quam defectu errare poſſumus. In exceſſu peccamus medicamentis calidis & regimine coacto. Si enim purpura hac ratione generatur, multo magis deterior redditur. Etenim non ſolum impuritates accumulantur, & malignitas augetur, ſed & morbus protrahitur, febris & reliqua ſymptomata exacerbantur, humidum plus iuſto exhalat, vires imminuuntur & exanthemata, vi expulſa, ad interiora facile recedunt. *Hoc damnum Sydenhamus iam perſpexit, p. m. 234 dicens: Appellanda hic venit experientia, qua magiſtra edoctus ſum, & purpureas febrium maculas, & variolarum puſtulas nigras eo promptius ſumſiſſe incrementum, quo magis calefieret æger (ſcilicet per calida remedia & regimen ſudoriferum) easdem vero pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decreſcere ſolere ac minui.* Emetica autem quidquid remediorum heroicorum patroni ad emeſin tuendam proferant, humores nimis impellunt, anguſtias præcordiorum una cum adflictionibus anginodeis & deliriis efficiunt. Præterea abſonum eſt, ejusmodi materiam ſubtilem & halituoſam, per totam humorum maſſam diſſeminatam, craſſa methodo evacuare. *Purgantia* vero inteſtina ſtimulando, humores a peripheria ad partes interiores revocant, tranſpirationem ſupprimunt, exanthematum eruptionem prohibent, vel iam expulſa ad interiora reducunt. Vnde tormina inteſtinorum & aliquando diarrhoeæ lethales ſequuntur.

§. XXXI.

In *defectu* peccamus, quando ægrotans nimis negligenter tractatur, & liberiori acceſſui *aeris frigidi* exponitur; ſiquidem purpura laborantes ſunt admodum ſenſibiles, & leviſſimam auram ægrius ferunt, præſertim ſi ægroti antea mole

ſtra-

ſtragulorum obruti atque conclavium calore macerati fuerint. Id eoque calida tegumenta ſucceſſive removere & hypocauſti calorem ſenſim temperare convenit, ne receſſio periculoſa ſubſequatur.

§. XXXII.

Maxime autem in curatione eo reſpiciendum eſt, ut materia maligna non impetuoſe, ſed ſucceſſive evacuetur. Deinde quoque ſymptomatum, quæ huic morbo ſuperveniunt, & crebrius felicem eventum impediunt, ratio eſt habenda. Quemadmodum autem natura hoc miaſma noxium per univerſale corporis emunctorium excernere ſolet, ita & Medicus hancce viam, ad eliminationem hujus materiæ ſubtiliſſimæ commodiſſimam, eligere debet. Correctio enim, ſecundum methodum vulgarem, hic nullum locum invenit, quia materia maligna nunquam cum reliquis humoribus in gratiam redire poteſt. Deinde ſumma tenuitas atque volatilitas hujus miaſmatis, nec non temporis brevitas, obſiſtit, quo minus materiæ alteratio ex voto ſuccedere poſſit.

§. XXXIII.

Ad primam itaque indicationem nempe materiæ malignæ per poros cutis excretionem obtinendam, adhiberi poſſunt temperantia, demulcentia & lenia bezoardica, e. g. pulveres ex oculis cancri ppr. conch. citrat. corall. ppt. C.¦C. S. igne ppt. antimon. diaphoret. bezoard. mineral. parati, quibus pro circumſtantiarum ratione major vel minor portio nitri admiſceri poteſt. Conducunt quoque hic *potiones* ex aquis deſtillatis, diapnoicis, temperatis, nimirum fl. acaciæ, card. bened. ceraſor. nigr. galeg. plantag. ſcabioſ. ſcord. ſcorzon. fl. ſambuc. tiliæ &c. compoſitæ, quæ vel ſeorſim, vel cum prædictis pulveribus mixtæ, ter vel quater per diem ad aliquot cochlearia propinari poſſunt. Pro *potu* ordinario, inprimis in principio morbi, decoctum ex hordeo vel auena, rad. ſcorzonner. cichor. raſur. C. C. paratum, & cum ſucco citri impregnatum ægro commendari poteſt. Hoc enim æ-

ſtum moderat, ſitim exſtinguit, & acrimoniam per partes ſuas gelatinoſas temperat. Cereviſia autem, niſi ſit bene defœcata, facile tormina atque diarrhœam excitare ſolet. Quando vero æſtus remiſit, & morbus eſt in declinatione, eſſentiæ alexipharmacæ temperatæ e. g. ſcord. pimpinell. alb. vincetox. cum ſpiritu nitri dulci ſociatæ, per aliquot temporis ſpatium in uſum trahi poſſunt, quo lenis tranſpiratio conſeruetur, & recrementa impura ſubtiliora, in maſſa humorum adhuc deliteſcentia, e corpore proſcribantur. Craſſiores autem impuritates, primis viis inhærentes, in fine per lenia laxantia rhabarbarina, mannata, pil. STAHL. &c. educi poſſunt.

§. XXXIV.

De *regimine* notandum, quod nonnulli Medicorum circa linteaminum mutationem admodum ſint ſcrupuloſi, nec eam ſæpe poſt aliquot hebdomadas concedant: Aſt quoniam ægroti, dum in ſudore detenti, & quaſi macerati, fiunt teneri, & ad levem auram perfrigeſcunt, purpuraque ſic facilius recedit, quam ſi madidum induſium removetur, tum a rigore hic remittere & madidi lintei mutationem permittere debemus. Circumſpectio autem ea ſit, ut duæ prius mappulæ calefactæ, (gewärmte Servietten) altera quidem pectori, altera vero dorſo ſubjiciatur. Denique ſi æger conualuit, cauere ſibi debet, ne aëris injuriis ſtatim ſeſe exponat, ſed tegumentis corpus bene muniat, præcipue ſexus ſequior partes inferiores defendat, ſenſimque aeri liberiori adſueſcat, neceſſe eſt.

§. XXXV.

Quod ad *alteram indicationem*, nimirum ſymptomatum tractationem, attinet, generatim notandum eſt, quod ſine morbi præjudicio eam inſtituere debeamus. Vnde ſi circulus humorum nimis impetuoſe agit, & partes ſolidæ ſpaſmis admodum ſunt conſtrictæ, cum medicamentis temperantibus ac demulcentibus lenia & ſecura ſedantia ſunt conjungenda,

e. g.

e. g. tinct. papaver. rhœad. liquor. anodyn. HOFFMANN., in aquis diapnoicis propinari poſſunt. In motibus ſpaſtico-convulſivis utilitatem præſtat pulvis lumbricor. terreſtr. ad gr. vj. pulveri ſupra deſcripto commixtus. Pectoris anguſtias lenit pulvis cort. caſcarill. cum pulvere temperante & bezoardico exhibitus, nec non eſſent. pimpinell. alb. parca & repetita doſi propinata. Adfectibus faucium vel cum eadem eſſentia, quæ absque vehiculo ad x. guttulas exhibita, adfluxum humorum diſcutit, vel cum gargariſmatibus ex ſpeciebus reſolventibus, diſcutientibus, lenientibus, & pro circumſtantiarum conditione adſtringentibus paratis, in principio ſubveniendum. Quando enim malum increbuit, & præcluſio ſpiritus una cum deliriis iam adſunt, eſt res calamitatis plena. Externe autem in congeſtionibus pertinacibus, verſus pectus & caput contingentibus, frictiones & adplicationes veſicarum, aqua calida repletarum, uſum haud contemnendum pollicentur.

§. XXXVI.

Vbi vero *languor motuum* atque defectus virium obſervatur, illi modeſte ſunt excitandi, hæ autem roborantibus & analepticis reſarciendæ, nimirum aqua cinamom. ſine vino ceraſor. nigror. fl. borraginis, bugloſſ. lilior. convall. naph., conſerv. roſar., ſyrup. rub. idæi, eſſent. dulc., tinct. corallior. Si *purpuræ receſſio* metuenda, potus calidus Thée aut Coffée non adeo ſaturatus, vel potiones diapnoicæ analepticæ proſunt. Quod ſi vero exanthemata jam receſſerint, nec potiones prædictæ ad illa expellenda ſuffecerint, uſus ſulphur. antim. aurati ultimæ præcipitationis ad gr. ſ. grij. eximiam utilitatem præſtat.

§. XXXVII.

Alvi obſtructio, inprimis ſi diu continuat, in hoc adfectu nocet. Qua propter per juſcula pinguia, avenacea, aperta eſt ſervanda; ſi autem his non ſolvitur, aut ægri a juſculis talibus abhorrent, ſine metu vel per clyſma emolliens,

vel per pil. balſamicas, aqua fœniculi ſolutas, aperiri poteſt. Hæ enim non ſtimulant, ſed tantummodo alvum ſui officii admonent, & ſimul diaphoreſin cum eruptione purpuræ promovent. Metus vero, quem nonnulli de purpuræ receſſione hic fovent, purgantibus fortioribus, neutiquam autem his pilulis innititur. Quando autem *diarrhœa moderata* huic morbo ſupervenit, potius eſt toleranda, quam poſitive ſiſtenda, ceſſat enim utplurimum ſub uſu pulverum, ex ocul. cancr. ppt. corall. rubr. ppt. antimon. diaphoret. una cum aliquot granis nitri paratorum. Licet enim nitri uſus hic multis ſuſpectus videatur, tantum tamen abeſt, ut in minori quantitate diarrhœam excitet, ut eam potius ſucceſſive ſufflaminet. Quod ſi vero alui profluuium eſt *impetuoſum* motibusque ſpaſticis conjunctum, pil. STAHL. & tonica ſecuriora, inter quæ cortex caſcarill. eminet, ſunt adhibenda.

§. XXXVIII.

Quando puerperæ hoc malo adfliguntur, lochia plerumque ſunt obſtructa, neque per dextram medicationem facile revocari poſſunt. Si autem aliquando cum purpura conſpirant, pro beneficio illa agnoſcenda ſunt. Falſum enim eſt, quod WILLISIVS de noxio hoc fluxu in adfectibus cutaneis prædicavit. Quemadmodum vero directa lochiorum promotio locum non habet: ſic calida uterina peſſimo effectu in hunc finem propinantur. Contra pulveres ſupra deſcripti, cum aliquot granis ſuccin. alb. & rad. ari ppt. ſecure adhibentur, conjunctis ſubinde pilulis STAHLIANIS.

§. XXXIX.

De Venæſectione adhuc monendum, quod ſi primo vel ſecundo die morbi, præcipue in ſubjectis plethoricis & adſuetis, inſtituatur, eximiam vtilitatem comprobet. Eruptionem enim exanthematum facilitat, variaque ſontica ſymptomata avertit. Si vero purpura iam adeſt, cautius mercandum. Interim in ſtatu ſumme plethorico, in primis in puerperis, obſtructione lochiorum laborantibus, aliquando ſanguinis miſſio,

licet

licet purpura iam adſit, eſt neceſſaria, quod *Illuſtr.* HOFFMANN. paſſim in ſcriptis ſuis, & præcipue in *diſſertatione de Venæſectionis prudenti adminiſtratione*, ſolidis rationibus probavit, multisque exemplis confirmavit.

§. XL.

Reſtat denique de *præſervatione* purpuræ albæ malignæ in *puerperis* quædam adjicere. In aliis enim ſubjectis præſervatio ſpecialis locum non habet, quoniam purpura alba maligna non, uti chronica, certis anni temporibus, nonnullos homines adfligere, ſed non habito reſpectu, ad ætatem, ſexum, tempora &c. plerumque inuadere ſolet. Ne itaque puerperæ hoc malo corripiantur, quædam *ante*, *ſub* & *poſt* partum ſunt obſervanda. *Ante partum* omnia quæ humorum abundantiam & ſuccorum depravationem conciliant, ſunt vitanda. Cum autem ſub exactiſſima diæta ſuperflua ſanguinis quantitas ſæpe gignatur, atque impuritates colligantur, neceſſe eſt, ut ſanguis bis vel ter per Venæſectionem detrahatur, & ſordes per lenia laxantia, e. g. rhabarbarina, mannata, ſal anglicanum, pilulas balſamicas evacuentur. Potiſſimum vero placidus corporis motus puerperis eſt commendandus, quo circulus humorum æqualis obtineatur, ſpiſſitudo ſanguinis ejusque ſtagnationes removeantur. Potus ſit bene defœcatus, dilutus atque ſufficiens, regimen temperatum & animus tranquillus. *Sub partu* fugiantur refrigerationes partium inferiorum æque ac pellentia, calor conclavium, & præcipue noxia illa ad laborem partus inſtigatio. Hæc enim vires exhauriunt, atque orgaſticam commotionem periculoſamque diatheſin humoribus inferunt. *Poſt partum* denique eo allaborandum, ut fluxus lochiorum impetretur, & impuritates circa uterum tempore graviditatis collectæ, per remedia, §. XXXVIII. indicata, educantur. Evitentur vero omnia calefacientia, regimen ſit temperatum, potus non nimis calidus nec frigidus. Hiſce probe obſervatis purpura non facile eſt metuenda, vel ſi etiam puerperas invadit, plerumque inſultus erit lenior omniaque ſymptomata mitiora.

PARS II.
DE
PVRPVRA ALBA BENIGNA
SEV CHRONICA.

§. I.

EXpoſita purpura alba *maligna* inſtituti ratio poſtulat, ut ad ſecundam diſſertationis partem, nimirum purpuræ albæ *benignæ* explicationem jam progrediar. Cum vero in parte prima quædam, quæ huc pertinent, præmittere debuerim, brevibus me expediam. *Eſt* autem *purpura alba benigna ſpecies morbi exanthematici, in quo materia ſeroſo-lymphatica acris*, in maſſa humorum oberrans, motibus plus vel minus auctis, ſub forma veſicularum pellucidarum minimarum, ſemen milii repræſentantium, propellitur.

§. II.

Rarius hæc purpura occurrit, & adhuc rarius Medici in ſcriptis ſuis ejus mentionem faciunt, quia utplurimum vel cum maligna confunditur, vel ad genus ſcorbuti refertur. Qua de cauſa purpura ſcorbutica, ein ſcorbutiſcher Ausſchlag, vulgo adpellatur. Verum uti verus ſcorbutus in noſtris provinciis rarior eſt, ita, ubi omnino occurrit, a purpura hacce ratione exanthematum formæ, aliarumque circumſtantiarum (§.XII.) diſcrepat. Rectius itaque ob indolem benignam, *purpura benigna*, vel *chronica*, quoniam ſæpe diu durat, dicitur. Quamvis enim accurate cum purpura maligna quoad puſtulas conveniat: tamen ſymptomatibus æque ac indole materiali ab illa differt; uti parte Ima §. X. demonſtravi. Videntur vero etiam reſpectu materiæ duplici modo diſcrepare: primum ratione humorum: In purpura enim maligna *lympha* ſtricte ſic dicta ſubjectum primarium, in benigna autem vitium potiſſimum in *ſero* conſiſtere vero ſimile eſt. Ac pro diverſa horum

rum humorum indole differre quoque corruptionem quivis facile intelligit. in purpura enim maligna corruptio, ob lympham pinguem, eſt *fermentativa*, in benigna vero ob copioſum principium ſalinum, ſero admixtum, magis *ſalſa*.

§. III.

Quod autem in purpura alba benigna ſit corruptio *ſalſa*, probat primum ejus origo: ex ſanguine enim reſoluto potiſſimum provenit, & hinc omnia, quæ ſanguinem in ſerum colliquant, ad hunc adfectum contribuunt. Deinde ſalſam quoque corruptionem confirmat *ſenſus rodens*, qui hic longe major, quam in maligna eſt. Idem teſtatur duratio ejus; ſiquidem hæc purpura more omnium adfectuum, ex corruptione ſeri ſalſi ortorum, ut ſcabies, herpes, purpura rubra, diu adfligere ſolet. Tandem teſtimonio ſunt *obſervationes* quædam *ſpeciales*, nimirum ſi quis huic malo obnoxius, ulcus manans vel fonticulum in aliqua parte habet, hæc raro a purpura infeſtatur, quod adhuc nuperrime in femina ſexaginta, & quot excurrit, annorum obſervavi. Quamvis enim hæc in pectore, dorſo, abdomine, pedibus & brachio dextro purpura haccе adfligeretur; tamen in brachio ſiniſtro, in quo fonticulus erat, nulla purpura erumpebat, ſed ſerum acre illo tempore magna copia per ulcuslum artificiale emanabat.

§. IV.

Hæc purpura utplurimum eſt *ſymptomatica*, & adfectibus hypochondriacis, hyſtericis, arthriticis, febribus tertianis &c. ſuperuenit; nonnunquam autem *idiopathice* adfligit, & tum vel *ſine febre* accedit, vel cum *febre mitiori* eſt conjuncta. Si *cum febre* eſt complicata, ſentiunt ægri laſſitudinem membrorum, horripilationem, æſtum moderatum, anguſtias præcordiorum, in dorſo & artubus tenſiones ac ſtricturas ſpaſticas, & ſub eruptione in cute ardorem, pruritum & ſenſum pungentem, donec tandem veſiculæ albæ vel maculæ rubræ, in quarum medio puſtulæ albæ pellucidæ exſurgunt, in collo, pectore, & dorſo compareant. Adpetitus vero non adeo

proſtratus, & ſomnus nonnunquam ſatis tranquillus eſt. Poſtquam autem exanthemata efflorucre, febris omniaque ſymptomata ceſſant, puſtulæ intra ſpatium aliquot dierum exareſcunt, & ſic omnia ex voto ſuccedunt. Quod tanto magis fit, ſi *ſine febre* invadit: Nam ægroti vix aliquid, præter moleſtiam quandam circa pectus & pruritum inter cutem, perſentiſcunt, & hinc utplurimum orthoſtadii negotiis ſuis præeſſe poſſunt.

§. V.

Quod ſi autem purpura alba *benigna*, more plerumque ſolito, per medicamenta & regimina calida expellatur, benignam indolem amittit, ſymptomata exaſperantur, anxietates præcordiorum graviſſimæ nec non adflictiones ſyncopticæ invitantur, ſudores largi (ad quos hic morbus per ſe admodum proclivis eſt) eliciuntur, ægri vires conſumuntur, & tantum abeſt, ut purpura imminuatur, ut potius protrahatur & ſæpe in malignam convertatur.

§. VI.

Quod ad *ſubjecta* attinet, corripiuntur hoc adfectu non ſolum ætate provectiores, ſed & juniores; præſertim autem infantes, quos primis poſt partum diebus occupat, & ſæpe per anni ſpatium interrupte vexat. In adoleſcentia ætateque provectiori invadit potiſſimum homines plethoricos, ſpongioſos, ſero abundantes, ſedentarios, perſpirationis negligentes, adfectibus ſpaſticis obnoxios, hæmorrhoidarios corruptos, feminas hyſtericas; inprimis vero *puerperas* & *lactantes*, quæ vel ob lactis conſiſtentiam mucidam, vel tubulorum lactiferorum obſtructionem, tenſiones ac tractiones ſpaſticas in mammis experiuntur, vel inflammatione aut abſceſſu mammarum laborant. Sed hæc purpura magis eſt particularis, & præter mammas raro alias partes occupat.

§. VII.

Progredior ad explicationem *cauſarum procatarcticarum*; ubi omnia quidem ad geneſin hujus miaſmatis conferre poſſunt,

ſunt, quæ maſſam humorum inquinant, multum ſeri generant, illudque rarefaciunt. Referuntur autem hic plerumque diæta cruda, ſalſa, acida, potus fermenteſcens, aër turbidus, humidus variisque particulis heterogeneis refertus; ſi vero penſitemus, quod laborioſi, qui cibis ſalſis & fumo induratis veſcuntur, atque in aere impuro & nebuloſo vitam tranſigunt, vel nunquam vel rariſſime a purpura hacce infeſtentur, contra divites otioſi, circa aërem & diætam admodum ſcrupuloſi, potiſſimum ab illa corripiantur: manifeſtum fit, cauſas illas procatarcticas, non niſi admodum reſtricte & limitate eſſe accuſandas.

§. VIII.

Majorem autem attentionem merentur *excretiones retentæ*, utpote tranſpiratio ſuppreſſa, alvi adſtrictiones pertinaces, menſium, hæmorrhoidum & lochiorum imminutio aut plane obſtructio, nec non infarctus, indurationes ac læſiones viſcerum, ſecretioni dicatorum. Quando enim vel ob partium fluidarum vel ſolidarum vitium, ſe & excretiones non rite ſuccedunt, non ſolum variæ impuritates in magna copia colliguntur, verum etiam ob motuum anomaliam, quæ ut plurimum accedit, ſordes attenuantur, ipſe ſanguis in ſerum acre reſolvitur, & ad purpuram diſponitur. Quare purpura alba benigna adfectus ſpaſticos, hyſtericos, hypochondriacos & arthriticos ſæpe comitatur. Non minoris in purpura hacce producenda ſunt efficaciæ remedia & diæta calida, aliquoties jam accuſata. Qua occaſione quæſtionis, num etiam *potus Coffee* hic aliquid contribuat, non obliviſcor. Diſſentiunt hic Medici, qui autem via limitata incedunt, plurimum aſſenſum merentur. Scilicet ſi hic potus ab otioſis & ad purpuram diſpoſitis *ſaturatius* bibitur, non poteſt non ſymbolam ſuam conferre. Fabæ enim toſtæ oleum empyreumaticum porrigunt, quod humores commovendo, reſolvendo variasque particulas ſalino-ſulphureas, tam geneſin, quam expulſionem hujus miaſmatis adjuvat. Pertinent quoque ad cauſas

procatarcticas *tempeſtas fervida & motus corporis vehemens*, inprimis æſtate inſtitutus. Hinc ſæpe ſub ipſo motu fortiori obſervare licet, quod in collo & pectore, ſine ulla moleſtia, veſiculæ pellucidæ adpareant, poſt 24. horarum intervallum autem iterum evaneſcant.

§. IX.

Quid *regimen calidum* ad excluſionem hujus purpuræ conferat, ex iis, quæ ſuperius dicta ſunt, colligere licet: certe non ſolum in morbis, ſed & in ſtatu ſanitatis eandem parturire ſolet; quando enim ſedentarii rebus tranquillis tam hyeme in conclavibus calefactis, quam æſtate multis tegumentis corpus a libero aëris acceſſu nimis ſolicite defendere allaborant, humores nimis reſolvuntur, & laxato tono impuritates ſalino-ſulphureæ ad peripheriam pelluntur. Hanc ob cauſam in iis locis, v. g. *Sileſia, Luſatia Saxonia* ſuperiore *Thuringia*, ubi homines veſtibus pelliceis incedunt, imo nonnulli thoracibus & pulvinariis pectoralibus, (Bruſt-Küßlein, Schwanen-Küßlein,) æſtivo quoque tempore corpus ab aëre præmuniunt, purpura alba benigna ſæpius occurrit. Contra vero in *Gueſtphalia, Haſſia*, ubi incolæ ejusmodi ſollicitum regimen non amant, ſed vitam duriorem agunt, hoc exanthema raro obſervatur.

§. X.

Maxime omnium vero vita ſedentaria ad generationem hujus purpuræ contribuit. Hac enim ratione ſanguis juſto accumulatur, motus partium fluidarum & ſolidarum debilitatur, ſe & excretiones impediuntut, & in ſubjectis diſpoſitis porta huic malo aperitur. Quare etiam hic morbus ſedentariorum proprius eſt.

§. XI.

Denique adhuc inquirendum, cur infantes quidam, recens nati, ab hoc adfectu corripiantur. ETTMVLLERVS *tom. III. p.* 528, *in valetudinar. infantil.* arbitratur, quod origo vel a matrum ſcorbuto, vel ab aëre per reſpirationem attracto,

ejus-

ejusmodi tenellulis inſueto, & a balneis proveniat; ſiquidem a reſpiratione inſueta ſanguinis commotio excitetur, Salia heterogenea ſeparentur, & a calore balnei ad peripheriam invitentur. Sed cum in noſtris terris ſcorbutus, uti ſupra indicatum, rariſſime obſervetur, non poteſt eſſe cauſa hujus frequentis adfectus, multo minus reſpiratio. Quod ſi enim ab inſpiratione aëris proveniret, neceſſe eſſet, ut ſinguli infantes ab illa adfligerentur, cui vero experientia non ſuffragatur. Potius itaque vel a parentibus, quorum maſſa humorum hoc miaſmate eſt inquinata, cum fœtu in utero communicatur, vel quod vero ſimillimum eſt, per obtectionem nimis calidam provocatur. Dum enim lectis nimium incaleſcunt & ſudant, mox autem e cunis ſudantes eripiuntur & denudantur, ejusmodi cutanei morbi exoriuntur. Et ſic aer quidem frigidus accuſandus eſt, non autem quatenus pulmonibus attrahitur, ſed quatenus peripheriæ calenti & ſudanti admittitur.

§. XII.

Quod ad *cauſam proximam materialem* purpuræ albæ chronicæ attinet, non eſt corruptio ſcorbutica: differt enim a ſcorbuto primum ratione efflorescentiarum, quæ in hoc latæ, obſcure rubicundæ, in purpura vero ſunt eminentiæ & veſiculæ parvæ pellucidæ, vel noduli albi. Deinde ſymptomata in ſcorbuto partim ſunt acerbiora, partim alia e. g. ſtomacace, ulcera fœtida &c. quæ in purpura abſunt. Tum ſcorbutus longius durat, & ſæpe per multos annos ſine intervallo adfligit, purpura autem ſibi relicta brevi periodum ſuam abſolvit. Poſt hæc ſcorbutus eſt contagioſus, minime vero purpura chronica. Porro hi adfectus inter ſe corruptione diſcrepant. In ſcorbuto enim eſt corruptio ſanguinis ſtricte dicti grumoſa, in purpura autem eſt corruptio ſeroſo-lymphatica & materia longe ſubtilior, quam in ſcorbuto. Denique differunt ratione curæ. Purpura enim alba benigna ſine medicamentis cedit, ſecus vero ſcorbutus: prætereaque medi-

medicamenta, quæ in ſcorbuto proſunt, ut antiſcorbutica, inprimis calida, in purpura nocent. Potius cauſa proxima eſt corruptio ſeroſo-lymphatico-ſalſa ex ſero abundanti nata. *Confer. §. II. & III.*

§. XIII.

Quemadmodum autem ſerum in ſtatu ordinario maſſæ humorum eſt inimicum & infenſum, ideoque quotidie excernendum: ita multo magis in hoc ſtatu præternaturali, ubi major copia principiorum ſalino ſulphureorum, ad ſummam ſubtilitatem & volatilitatem redactorum adeſt, toti œconomiæ vitali detrimentum minitatur. Qua propter neceſſe eſt, ut quantocius e corpore proſcribatur. Et ſicut ſerum in ſtatu naturali ad corporis ſuperficiem præcipue defertur, ibique evacuatur: ita & natura provida in ſtatu hoc morboſo hanc viam, utpote commodiſſimam, eligit, & motu humorum progreſſivo ac tonico partium ſolidarum, vel ordinario vel aucto per vaſa minima capillaria ſerum ſubtiliſſimum, acre, cauſticum, ad cutem amandat, ubi intra cutem & cuticulam ſtagnans puſtulas ſubalbidas, vel veſiculas pellucidas format, donec humidum exſtillet. *Confer. §. part. Imæ.*

§. XIV.

Quod ad *prognoſin* purpuræ albæ benignæ attinet, eſt revera, ſi ſibi relinquitur, benignæ indolis, & plus moleſtiæ quam periculi fovet: leniter enim incipit & placide intra ſpatium paucarum hebdomadarum, imo nonnunquam aliquot dierum, curſum ſuum abſolvit. Quando autem medicamentis calidis & regimine incongruo turbatur, non ſolum diu ducitur, ſed & periculo non vacat.

§. XV.

De *curatione* hujus adfectus multa non ſunt proferenda, quia raro medicatione indiget. Et licet nonnunquam commotiones febriles eum comitentur, illæ tamen poſt aliquot dies, ſi exanthemata effloruerunt, ſæpe ſponte ſua ceſſant. Hinc ejusmodi ægrotis curam per exſpectationem potius commendare, quam multa medicamenta propinare conſul-

tius eſt. Medicus enim officioſus, & in medicamentis præſcribendis nimis liberalis ſæpe plus damni, quam emolumenti, hic adfert. Quod ſi vero æger, de ſalute ſua nimis ſollicitus, medicamenta deſideret, vel febris & ſymptomata ea expoſcant, Medicus modeſte procedat, neceſſe eſt: medicamenta enim commouentia, & expellentia in hoc morbo æque damnum inferunt, quam in purpura maligna. Quare & diaphoretica fixa hic tuto non adhibentur. (*Confer. præfat.* B. STAHLII *ad conſpect. theoret. pract. Illuſtr. Dn.* PRÆSIDIS, nec non HVIVS TABVL. *de purpura alba*). Licet enim tranſpiratio placida hic conueniat, tamen ſudor coactus & largior nocet. Hinc tantummodo temperantia conveniunt, v. g. pulveres ex abſorbentibus tenerioribus ſimplicibus & citratis atque ex nitro parati, qui bis vel ter per diem propinari poſſunt. Egregium quoque uſum præſtant diluentia & mucilaginoſa, nimirum decocta avenacea, hordeacea, nec non infuſa ex ſpeciebus lenientibus & ſanguinem purificantibus parata, e. g. rad. cichor. liquirit. pimpinell. alb. polypod. ſcorzonner., Hb. acetoſ. beccabung. capill. veneris, chamædr. chærefol. hepat. nobil. ſcabioſ. veronic., paſſul. maj. & minor. ſemen fœnicul. &c.

§. XVI.

Quod ſi vero exanthemata difficile efflorescant, vel recedant, pulueribus ſupra dictis aliquot grana antimonii diaphoretici, & in anguſtiis præcordiorum ac diarrhœa nonnulla grana cort. caſcarillæ addi poſſunt. Quamuis enim diarrhœa hic non adeo periculoſa ac in maligna: tamen exanthemata retrahuntur, & quia materia retrogreſſa in totum per canalem inteſtinorum non evacuatur, ſed ſemper aliquid remanet, quod de novo ad peripheriam deferri debet, morbus protrahitur. Interim tamen aluus ſemper aperta eſt ſervanda, & obſtructa per lenientia, lubricantia, liquida gelatinoſa, iuſcula auenacea cum tamarindis vel paſſulis co-

cta, vel per pilulas balſamicas eſt reſeranda. Quod ſi autem hæc purpura puerperas inuadit, tractatur uti §. XXXVIII. part. Imæ dictum eſt, & ſi ab obſtructione hæmorrhoidum vel menſium dependet, hi fluxus modeſte ſunt reuocandi.

§. XVII.

Tandem ſit *regimen* quam maxime *temperatum*, & ægrotans, quantum fieri poteſt, lectum fugiat, pectus autem & abdomen ab aëris intemperie veſtimentis vindicet, & in hypocauſto, vel ſi cœlum eſt ſerenum ac aer temperatus, ſub dio motum corporis ad lenem tranſpirationem usque inſtituat. Hoc enim modo copioſus purpuræ prouentus impeditur, multa ſymptomata moleſta præcauentur, & æger breuiori temporis ſpatio reſtituitur. Quando vero æger decumbere cogitur, eo reſpiciendum eſt, ne integumentorum mole, ut jam indicatum eſt, obruatur.

§. XVIII.

Denique ſupereſt, ut quædam de *præſeruatione* purpuræ albæ chronicæ adjiciantur: licet enim difficile ſit, illam per pharmaca radicitus exſtirpare, quoniam miaſma purpureum, ſi ſimel maſſam humorum inquinauit, quaſi fermentum, data occaſione repullulaſcens, relinquit; experientia tamen docet, quod ſucceſſu temporis ægrotus ab hoc malo plane liberari poſſit, ſi modo æger Medico, officio ſuo rite fungenti, morem gerit. Plus enim ille ad purpuræ exſtirpationem per diætam, quam hic per medicamenta conferre poteſt.

§. XIX.

Ex parte Medici eo reſpiciendum, ut Imo quantitas ſanguinis ſuperflua, ſi adeſt, detrahatur, IIdo ut ſpiſſitudo ejus reſoluatur, & liberior humorum circulus promoueatur, IIIio ut materia acris corrigatur, IVto correcta euacuetur. Imminuenda autem eſt ſanguinis abundantia per venæſectiones,

nes tempeſtiuas ter quaterue per annum, pro conditione ſubjecti, in pedibus inſtitutas, nec non in ſanguineis per ſcarificationes, & per hæmorrhagiarum naturalium e. g. menſium promotionem. Ad ſanguinis ſpiſſitudinem attenuandam reſoluentia v. g. eſſent: pimpinell. alb. vincetox. tinct. antimon. ſalis tartari, liquor terræ foliatæ tartari & hujus commatis ſunt adhibenda. Inprimis vero conducunt infuſa & decocta diluentia ex radicibus & herbis temperatis reſoluentibus & ſanguinem purificantibus e. g. rad. Ari chin. caryophyllat. coſt. dulc. pimpinell. alb. vincetox. polypod. ſarſaparill. ſcorzonner., Hȝ. beton. capill. veneris, chamædr. centaur. minor. marub. alb. puleg. &c. parata. Vſum quoque haud contemnendum hic præſtant fontes *Soterii* v. g. *Selterani*, *Spadani*, *Schwalbacenſes*, *Wildungenſes*, nec non balnea ſiue ex thermis, ſiue alio modo facta. Aſt cauendum, ne nimis ſint calida, alias facile ebullitiones ſanguinis una cum præcordiorum anxietate producunt. Tertiæ indicationi, nimirum materiæ acri corrigendæ ſatisfaciunt infuſa ſupra commendata, nec non mucilaginoſa, gelatinoſa & abſorbentia teneriora citrata cum nitro mixta. Tandem facta præparatione & correctione laxantia ſunt ſubjungenda, quo impuritates, in primis viis hærentes, & ſerum abundans, in maſſa humorum oberrans, eliminetur. Præſtat hoc aqua *Seidſchüzenſis* vel ejus ſal, it ſal *Ebshamenſe* & *Egranum*: præcipue vero conueniunt laxantia, quæ per epicraſin efficaciam ſuam exſerunt, utpote pilulæ balſamicæ ex extractis amaris compoſitæ, nec non vinum medicatum ex radicibus & herbis reſoluentibus, maſſam humorum corrigentibus & laxantibus paratum, quod bis aut ter per annum adhiberi poteſt.

§. XX.

Hæc ſunt quæ circa præſeruationem purpuræ albæ chronicæ ex parte Medici obſeruanda. Jam ægro incumbit, ut quo-

quotidie ſerum acre ſub forma ſudoris lenis e corpore proſcribat. Cum enim non ſolum ex cibo, potu & aere impuritates nullo non die in corpus noſtrum introducantur, ſed etiam ex optimo ſanguine ſerum acre excrementitium perpetuo generetur, neceſſe eſt, ut hæ ſordes ſingulis diebus eliminentur, quod nullo modo conuenientius fieri poteſt, quam per placidam diapnoën, quocunque modo obtinendam. Quoniam autem nobile genus hominum promiſcue fere ſudores impuros abhorret, non mirandum, quod plures eorum purpuræ ſudores moleſtos & graueolentes perferre debeant.

F I N I S.

CLARISSIMO AC DOCTISSIMO

DOMINO CANDIDATO

JO. CHRISTIANO BECKERO

MVLTAM PRECATVR FELICITATEM

PRAESES.

NImia in rebus humanis feſtinatio ſicut omnem operam peſſundare & exoptatam maturitatem vbique impedire ſolet: ita medicinam, quæ theſaurum terrenarum rerum optimum conſeruare debet, fugacem hanc leuitatem minime omnium tolerare, ſed oculos in longinqua directos animumque, omnia præmeditate, conſiderate, patienter ac conſtanter per agentem, omnino requirere, adeo inter omnes conſtat, vt in ora hominum pro ludibrio ſatis vſitate abeant illi, qui rapido plane curſu per triennium academicum feruntur, & deinde celeri pede cathedram adſcendere cupiunt. Vtrumque hoc vitium a Te, Candidate clariſſime, longe alienum fuiſſe nouimus: Non ſolum enim præcepta medica in Fridericiana noſtra vltra conſuetum tempus laudabili induſtria audiuiſti, ſed etiam ad

curationem ægrotorum in noſocomio Glauchenſi, cui præpoſitus eras, vigilante ſtudio animum adplicaſti. Poſt hæc per quatuor annos in Sileſia *praxin clinicam exercendo Medicus Ordinarius fuiſti* ILLVSTRISSIMÆ DOMVS de HOCHBERG, *apud quam etiam num in gratia es ac propenſiſſima voluntate. Jam poſt demum octo annos, in ſtudio medico utiliter transactos, in cathedram dignus adſcendis. & diſſertationem, quam ipſemet elaboraſti, non exauditu ſolo & aliorum auctorum lectione, ſed ex propria ſimul experientia defendere potes. Quare ex animo Tibi gratulor, & ulteriorem in curſu medico felicitatem integerrimis votis exopto d. Hal. d. XXIV. Nov. MDCCXXXVIII.*

PVrpureos morbos pertractas, Fautor, amice,
   Qui magnam laudem promeruere TIBI.
Nectunt Pierides laurum, qua tempora cingunt,
   Sincerus quivis nunc pia vota canit.
Gratulor hinc itidem cupiens, ut proſpera quæque,
   In praxi medica TE cumulare velint.

Hæc pauca in memoriam ſui adpoſuit

G. E. A. ABESSER,
M. C.

Annuat

ANnuat his cœptis Deus, omnia porro ſecundet!
Artis ut æternum præmia digna feras!

His paucis ex animo gratulabundus adplaudit

F. C. HALDENSLEBEN,
S. Th. C.

QVid valeant artes & quid ſolertia proſit,
Aetas noſtra probat variis hac arte politis
Ingeniis: ob quam BECKERO palma debetur;
Erigit in medio famæ monumenta Theatro;
Non rapido curſu Medici quæſivit honores,
Is Comitum Medicus: famoſa Sileſia lauro,
Ob praxin & famam dudum ſua tempora cinxit.
Hunc noſtra Alma Virum titulo Doctoris adornat,
Cujus doctrinam cognoverat orphanus olim;
Hunc alio iam fata trahunt: Medicamen amittunt
Multi, ſolamen, fidem Medici non lucra petentis.
Hinc debui, volui, Numen, mi ſvavis AMICE!
Propitium comitem, nec non felicia quævis,
Exoptare TIBI; per TE florebit & Alma.

Has qualescunque Heliconis roſas Prænobiliſſimi Domini Doctorandi adnecti Serto ſuæque perpetuæ memoriæ candido commendat animo

J. F.

BEgrabe deine Höllen-Wuth,
O Todt, Tyrann und Menſchen-Freſſer,
Hier kommt ein höchſterwünſchtes Gut,
Und macht der Menſchen Zuſtand beſſer.

Die

Dir klappert, da man dieſes ſagt,
Der Zahn, den du auf ſie gewetzet,
Und, weil dich Wuth und Hunger plagt,
Schon an die bleiche Haut geſetzet.
Warum? ein andrer Hypocrat,
Den Fleiß und Glück mit Recht erhoben,
Der manchen dir entriſſen hat,
Wird wieder Dich jetzt härter toben.
Fragt nicht: wer wird hierdurch gemeint?
Denn **Beckers** Kunſt wird jeden weiſen,
Daß allezeit ſo Freund als Feind
Mit Recht **Ihn Hocherfahren** preiſen.
So müß denn **Dein** becrönter Fleiß,
Zum Wunder aller Menſchen grünen,
Daß **Du** auch als ein ſchwacher Greiß,
Denſelben könneſt lange dienen.
Des allerhöchſten Seegens-Spuhr,
Sollſt **Du** in **Deinen** Lebens-Jahren,
Bey eines jeden Krancken-Cur,
Der **Deine** Hülffe ſucht, erfahren.

Aus Freundſchafft und Schuldigkeit
ſchreibt dieſes

Johann George Stegmann.